

NOVELL TRE (3) I EN SERIE

HEMLIGHETER

Hemma hos honom och hemma hos henne,
göms nog ett detta. Men ryms månne denne?

De vaknade samtidigt, i samma säng men i olika sinnesstämning. Det var den tredje söndagen i advent och klockan var åtta på morgonen. Hilde gäspade och i Hans öron lät det som en suck, icke en lättnadens men väl en tyngre variant.

Hon sa:

- Vad mörkt det är. Tänd lyset!

De var hemma hos honom och han erinrade sig att strömmen hade gått strax efter midnatt, när han försökt starta grammfonen, för att spela en låtsasgodnattvals, i form av en EP med *Delta Rhythm Boys* och deras tolkning av *Flickorna i Småland*, på en platta av äkta vinyl. Det finns en förklaring till musivalet men det lämnas därhän liksom hans språkliga fyrverkeri och hennes muntra kommentarer till hans eder och förbannelser över tingens tunga dråpslag mot en intet ont ämnande spelevink, som ville muntra upp sin dam i den kärva decemberratten.

Hans hade sin el- mätare ute i trapphuset och där var värmen noll så här års. Detta var i och för sig inget hinder för agerande men han visste med ens att han tagit den sista proppen ett par veckor tidigare då han skulle tända sin ärvda adventsljusstake. Sedan hade han glömt att köpa säkringar eller proppar, som enligt mångas uppfattning, är en mycket bättre benämning på dylika porslinsprylar. Det hade blivit kortslutning i fanskpet (som Hans där och då benämnde arvegodset) och varje form av adventsljus hade därefter lyst med sin frånvaro i Hans Olssons lya, på andra våningen i en lillstuga hos handlarparet Vilgot och Vera Nilsson.

Hilde hade somnat om och var långt bortom sin älskades bekymmer, mitt i en dröm (som hon senare berättade) med vita stränder, blått vatten, främmande språk (spanska) och allmän lättja. Hans, som såklart var helt okunnig om hennes vackra drömmar, gick till sitt närbelägna kök, vars fönster vätte mot handlarens hus i två våningar, med två dörrar, tre fönster och en balkong mot gården samt en dörr, två skyltfönster och tre vanliga (fönster) mot gatan. Eljusstakar, av senaste modell, lyste så vackert och stämningsfullt, som handlarens hustru tyckte, i alla fönster. Hennes make, handlaren Vilgot, brydde sig inte så mycket om estetik och stämning. Han hade fullt upp med att hålla ruljangsen igång och i den

verksamheten var adventsljusstakar av marginell betydelse, såväl affärs- som känslomässigt.

Till den ytliga beskrivningen av handelshuset bör det fogas, att det fanns två gavlar. Så platt och tvådimensionellt det skulle varit utan dessa, som även de (gavlarna) hade fönster, kanske tre med utsikt mot öster och två mot väster. I ett av de förra – mot öster – lyste en julstjärna dygnet runt. Även den var handelskvinnan till behag och handelsmannen till intet obehag.

Hans såg att handlarens Jocke höll på att röja bort nyfallen snö där nere på gården. Jocke, han är aldrig ledig, tänkte Hans och drog på sig en overall (utanpå pyjamasen), uppsökte snömannen, förklarade sin belägenhet och fick köpa tvenne proppar av rätt sort på kredit, varefter han återvände till sitt tjäll, bytte den trasiga proppen mot en hel, drog av sig overallen, återvände till sovrummet och tände lampan. Hilde blinkade ett par gånger, gäspade ljudligt och sa:

- Vad ljust det är. Släck lyset!

Hans gjorde henne till viljes, lämnade åter sitt sovrums åt Hilde att bestämma över och gick till köket, vred om strömbrytaren på den elektriska kokplattan och *guess what!* En sekund senare var alla strömbehövande attiraljer lika döda som Nisses före detta påfåglar. Vilken tur att jag köpte två, tänkte Hans och satte fyr i vedspisen.

Hilde vaknade klockan tio av en telefonsignal.

- Hallå! Hilde här. Var är jag? Jag menar: Vem är det?
- Hallå! Hallå! Ä dä hos han sôm ä statjonerad ve statjon?
- Det är hos Hans Olsson, SJ- mannen i mitt liv, som tillfälligt eller för alltid lämnat mig i sticket.
- Tillfälligt, min Sköna, Högst tillfälligt. Jag är hos Nisse.
- Nyss var du här och nu är du hos Nisse. Snabba ryck. Du tänkte dig att låna lite ström av honom?
- Ja, men han ställer villkor.
- Vilka då?
- Att jag inte slösar och påskyndar den globala uppvärmningen, eftersom hans el kommer från en oren källa, säger han.
Vad pratar du om? Global uppvärmning. Vad är det? Och oren källa? Hinkar han upp strömmen ur brunnen, eller?
- Faktum är: jag fattar inte heller vad han yrar om. Han säger att han siar om framtiden. Då kommer alla att förstå, säger Nisse.
- Det var som Tu - - - förlåt: det är söndag. Det var värst!
- Jag kommer hem om en halvtimme.

- Grattis. Då har jag lämnat denna mörkrets boning. Jag börjar jobba klockan två. Tåget går om tjugo minuter.
- Tåget klockan 12,32 går bara vudfm.
- Vad betyder det?
- Vardag, utom dag före måndag.
- Du skojar med mig. Trafikbiträdet Olsson behagar skämta med sin uppoffrande och kärleksfulla kvinna.
- Lagg nyckeln under dörrmattan. Det vanliga stället, alltså.
- Ske din vilja, Herre! Hej då. Vi hörs.
- Nisse hälsar och tackar för senast, säger han.
- Hälsa tillbaka och säg att nöjet var helt på min sida.
- Var det? Nöjet? På din sida? Det var som Tusan. Vad handlade det om?
- Fråga Nisse!

Hon skämtade säkert, tänkte Hans, Men han kunde ändå inte släppa det där, att Nisse tackade för senast och Hilde sagt att det var ett nöje. Men det var väl ändå inte möjligt. Nej, det var helt otänkbart, mumlade han och fortsatte att tänka på det resten av dagen.

Klockan var åtta, en morgon mellan jul och nyår. Hans försökte slappna av efter en något annorlunda natt. Ett skeende kan vara lika långdraget som en gammaldags högmässa i slow motion, tänkte Hans, när han dragit ner rullgardinen. Det kan också gå förbi så snabbt som snälltåget. Vad var det som hände på stationen egentligen? Och vad är det som händer här, där jag bor?

Hans hade börjat sitt arbetspass klockan tio på kvällen och då var allt lugnt. En knapp timme senare ringde hans tågklararekollega på den närmaste bevakade grannstationen västerut och undrade *vart i helvete* tåg 139 (från Hallsberg till Falköping) tagit vägen. Hans kunde bara upprepa det han regelmässigt meddelat en stund tidigare, att tåget gått i rätt tid från hans station, samtidigt som han undrade, varför godståget med nummer 1044, från Sävedalen till Tomtebodan, ännu inte syns till. Fanns det ett samband?

Nå, det visade sig så småningom att godståget – på det så kallade uppspåret – kört på en älg och den arma tretaggaren hade hamnat, som för detta levande älg, på nedspåret och detta hade lokföraren på persontåget uppmärksammat och stannat sitt tåg, för att det arma villebrådet inte skulle bli överkört en andra gång.

Godståget hade fått en bromsslang avslagen mellan loket och närmaste vagn, vilket obönhörligt ledde till att det tåget nödbromsades. Där stod således de två tågen alldeles stilla, tills respektive hinder för vidare framfart hade undanröjts och

det tog sin tid. Godståget blev en timme försenat och persontåget tre kvart och det noterades i tågklararernas loggböcker och var snart glömt.

När Hans skulle stänga väntsalen klockan 23 eller elva på kvällen, som vanliga människor tänkte och uttryckte tidpunkten, fann han att det satt en främmande person och sov längst bort i hörnet av salen. Mannen var präktigt vinterklädd, men han såg rätt så påbyltad och sjaskig ut, som om han var en äkta gammaldags luffare. Hans klappade mannen på skuldran och sa:

- Go afton, vart är min herre på väg?
- Ja, go kväll. Jag satt visst och slumrade till, jag. Hur sa?
- Jag undrar om ni är stadd på resa och så fall vart då?
- Ja, Herre min Skapare. Nog är jag på resa. En lång resa. Den började för trettio år sedan och än är jag inte framme.
- Så pass. Har ni en tågbiljett?
- Min sju, att jag hade. En första klass biljett till Bekvämligheten, med byte i Trevnaden. Bara det att jag har blivit bestulen på färdbeviset.
- Polisanmälan? Ja, om stölden.
- Nej. Ingen polismyndighet orkar att ta emot en anmälan om allt som jag har blivit bestulen på i detta liv.
- Jag förstår. Fast jag förstår nog inte. Men jag anar, tänkte Hans och sa:
- Det är min skyldighet att låsa dörrarna här.
- Så bra. Då kan jag kanske få sova ostörd några timmar. Har ni några sådana biljetter att sälja förresten? Sovplats i väntsal, tredje klass på äkta träsoffa. Har ni det?
- Nej, det har vi faktiskt inte, svarade Hans och log men vi har förståelse och den kostar ingenting. Jag gör mig visserligen skyldig till tjänstefel men jag låter er stanna här över natten. Är ni hungrig?
- Tack, min bästa stins. Tack, tack. Ja, nog är jag hungrig men det är en vana för mig att vara. Bättre en tom mage än en tomt med utsikt mot Avunden. Det ordspråket tarvar en förklaring men det kan vi ta en annan gång.
- Så får det bli. Jag måste ta hand om ett par försenade tåg, jag. God natt, min herre.
- God natt.

När de båda tågen äntligen kommit igång var det inte så mycket att göra för Hans de närmaste timmarna. Det var i stort sett bara att fälla bommarna och visa kör till passerande tåg då och då och på naturerna brukade han fika klockan två.

Hans medhavda matsäck bestod av en termos med kaffe och ett par smörgåsar och det pålägg som för tillfället fanns till hands i hans skafferier. Den här natten hade han gjort två dubbelmackor med stekta ägg och rökt skinka.

Nu var det mycket lugnt på stationen och det var fullmåne. Skuggor skapades här och var och dessa blev extra tydliga i snön som låg slät och jämn i trädgården och prydligt undanskyfflad runt stationshuset. Det var tre grader kallt och vindstilla. Hans tittade in i väntsalen och såg att hans objudne nattgäst var vaken. Sitter han inte och löser korsord, den Luringen? tänkte Hans och gick närmare. Spontant slängde han ur sig:

- Det skulle kanske smaka med en smörgås?
- Sittplats för kyrkans höjdare, elva bokstäver, vet han vad det blir? Ja, tackar som frågar. En supé och nattiné i vänsalen tackar man inte nej till.

Nej, Hans visste inte vad det var för ord som passade in i korsordet. Han fick veta att det var *biskopsstol*, hämtade sin unikabox och pallade upp den som ett litet bord mellan sig och gästen, hällde upp två koppar kaffe (au lait) och erbjöd den objudne, men numera inbjudne, mannen att välja en av två rätt så lika smörgåsar.

Man åt och drack under tystnad och det blev även varsin påtår. När Hans så var på väg att lämna mannen ensam igen, sade denne:

- Det ska jag säga Stinsen, att det var en stund att minnas för en fattig Sate som jag. Nästa gång jag ber min aftonbön, vilket brukar ske vid pass en gång per vecka, ska jag omnämna Stinsen i mitt samtal med Gud Fader.
- Det tackar jag för. Det tackar jag hjärtligt för. Adjö så länge.
- Au revoir, mon seigneur!
- Hoppsan! Det där, det lät allt det. Men vad sa han? Jag tolkar det som att han heter Orvar.

När Hans kom hem till sig den morgonen mötte han handlarens Jocke. Denne var liksom Hans, handlarens hyresgäst. Men han var dessutom hans alltiallo: han var nästan som en lydig hund. Nej, det var han ju inte, men som en lydig son – en avlönad, lydig son - det var, vad han var. När de båda stod där och pratade om just ingenting, den ene nyvaken och den andre, trött efter en vaknatt, undslapp det Jocke något som fick Hans att nästan tappa hakan.

Nu låg han i sin säng och det snurrade runt i hans skalle som om han hade en inbyggd skivspelare: *Vilgot (handlaren) har bestämt sig nu. Han har sålt hela rasket, ny ägare tillträder första april och jag tror att jag ingår i den försäljningen.*

Hans hade protesterat och sagt något om att ingen kunde sälja en annan människa. Det var ju slaveri och sådana ondsinta galenskaper i historien var ju både förbjudna och helt horribla. Nej, inte att man kunde sälja någon i vår upplysta tid! Det måste Jocke ha fått om bakfoten, tänkte Hans och somnade.

Hans vaknade sex timmar senare av en knackning på dörren. Det var handlare Vilgot Nilsson.

- Hej på dig, Hans! Jag hörde av Jocke att du haft natten, så jag väntade några timmar. Är du pigg och utsövd?
- Sovit har jag men pigg, det vete väl Sjutton. Det tar ett tag att komma igång. Vill du ha en kopp kaffe?
- Ja, tack! En kopp kaffe och en pepparkaka, inhandlad hos Konsum- Kalle, det skulle sitta som en smäck det.

Samtalet kom snabbt igång. Vilgot berättade det som Hans redan visste, att det skulle bli ny ägare om tre månader. Hans hyreskontrakt hade just tre månaders ömsesidig uppsägningstid, så det var hög tid att agera.

- Det har gått rykten hela hösten, sa Vilgot, att min affär skulle läggas ner. Inget är mera felaktigt. Jag vet nog vem som är upphovsman till sådant falskt prat. Det är typiskt Konsum- Kalle det, att prata strunt. Ha, ha.
- Ja, ni är ju konkurrenter, sköt Hans in, för att visa att han lyssnade.
- Jo, han vill ha monopol, Kalle, men det ska jag säga dig att det monopolet får han allt spela med sin hushållerska, den ärbara, fröken Helmersson och han hoppas nog i det sammanhanget att hon hamnar i fängelse, utan att passera Gå, medans han själv har turen att få både Centrum och Norrmalmstorg. Ha, ha.

Hans fick veta att Vilgot Nilsson formellt måste säga upp honom som hyresgäst men att han (Hans) skulle få erbjudande om att bo kvar, om han ville, eftersom han var en skötsam, sansad och socialdemokratisk person, lade Vilgot till och skrattade hjärtligt åt sitt politiska skämt.

Hyresvärden och hans hyresgäst skildes i god sämja. Fattas bara! Hans ringde till Hilde som haft förmiddagsskift och de kom överens om att ses hos henne på nyårsafton. Båda skulle vara lediga då och de skulle kosta på sig att fira aftonen på det hotell, som hade ord om sig (ur ägarens mun), att vara traktens mest attraktiva inneställe.

Men nu får jag allt ringa till Nisse och berätta senaste nytt om handlare Vilgot Nilssons planer. Kul för mig att för en gångs skull ha något överraskande att komma med, tänkte Hans och brydde sig inte om att ringa.

Han gick till sitt numera hyrda garage nere på gården och väckte liv i sin skatt, den sköna, gröna Kärran, MM. På vägen tänkte Hans på en sak som han fann en smula lustigt: det att Nisse nästan alltid var hemma, när man kom oanmäld till honom. Samtidigt såg man honom allt som oftast i samhället, på sin moped eller donande med än det ena, än det andra hos någon. Det var som att det fanns två Nissar, en som ständigt var hemma och en som ständigt var på vift. Märkligt!

Visst var (i alla fall en) Nisse hemma.

- Tjenare Nils Svensson Pyssling! Vad sysslar du med en dag som denna?
- Jo, det ska jag säga dig att idag har det varit klädvård för hela slanten.
- Klädvård? Har du gått och blivit skraddare? Vad bidde det?
- Det bidde ingenting. Jag har sorterat undan min utstyrsel, eftersom säsongen är över. Men till nästa år igen, då kommer den min gamle vän, ty det har han lovat.
- Just det. Du har som vanligt extraknäckt som Tomte på julaftonen. Samma succé som vanligt? Det brukar ju vara så att Tomten har Nissar men i ditt fall är det Nisse som tomtar. Ha, ha.
- Det där skämtet körde du i fjol också. Det blir lite avslaget med repriser men för all del: roa dig du på min bekostnad.

- Aproppå roa sig. Nu minns jag en grej. Hilde sa att du och hon haft något för er. Det var kanske ett par veckor sedan. Vad var det för galej?
- Min bäste Hans! Med dig är det så att du har svårt att bevara hemligheter, så Hilde har förbjudit mig att berätta.
- Ja ha. Jasså det sa Hilde. Ja, då får vi väl lämna det ämnet då.
- Ja, det får vi allt. Vi får allt lämna det. Det får vi allt göra, ser du.
- Annars? Något nytt i bygden? frågade Hans.
- Nej, inte vad jag vet. Det verkar rulla på lite överallt, utom på järnvägen: där var det stopp i natt, hörde jag.
- Du hörde att det var stopp. Vet du att jag tjänstgjorde i natt?
- Ja, jag vet det. Därför pressade jag inte min sagesman på några detaljer.

- Nä, nä. Och sagesmannen är såklart hemlig, utom på den punkten att det var en man.
- Det kan man inte ge sig Attan på.
- Vill du höra en nyhet, som kommer att bli en stor sak här i samhället?
- Ja, det vill jag gärna.
- Men då får du lova att inte säga ett knyst till någon.
- Jag lovar och svär. Jädrans Hans! Du är lurig du.
- Handlare Vilgot ska sälja hela rasket på Stationsgatan. Det är redan skrivet och klart. Ny ägare tillträder 1 april. Och det är inget skämt, Ha, ha, Jag har blivit uppsagd men jag har fått löfte om att bo kvar, eftersom jag är så skötsam. Jocke ingår i köpet. Vad säger du om det?
- Jag säger att det är klokt av Vilgot att trappa ner. Han är i alla fall 65 och frua hans är 66. De börjar bli till åren. Unga krafter behövs. En sak oroar mig dock.
- Och vad är det?
- Att Vilgot gett dig företrädesrätt på lägenheten. Den nye ägaren kanske har andra planer och då är det ju inte så roligt att ha dig på halsen.
- Du retas, Nisse. Du driver med mig. Är det så man behandlar en kompis?
- Jo vars. Det är allt så man behandlar kompisar, som kan skilja på skämt och allvar. Det är viktigt att hålla isär det tunga och det lättsamma.
- Det har du rätt i. Jag ger dig fulla rättigheter, höll jag på att säga. Ha, ha. Du vet möjligen inte vem den nye handelsmannen är?
- Jo, det vet jag. Det är jag!

2021-12-15 / Alf

Tidigare:

HON OCH HANS

HANS OCH HENNES